

*Anna Folgier** <http://orcid.org/0000-0002-6365-8737>

REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE UCIAŹLIWOŚCI ZAPACHOWEJ (STAN OBECNY ORAZ PROJEKTOWANE ZMIANY)

Streszczenie. Uciążliwość zapachowa to stan dyskomfortu, subiektywnie odczuwany przez człowieka w sferze fizycznej i psychicznej, spowodowany zapachem substancji występującej w powietrzu. Uciążliwości zapachowe, jak podkreśla się w literaturze przedmiotu, są jedną z najczęstszych przyczyn skarg na jakość powietrza składanych do Organów Inspekcji Ochrony Środowiska. Pomimo tego, na gruncie prawa polskiego – podobnie jak w przypadku systemu prawa Unii Europejskiej – nie ma obecnie aktu prawnego, który regulowałby kompleksowo zagadnienia związane ze zwalczaniem uciążliwości zapachowych. Niniejszy artykuł stanowi próbę analizy aktów opublikowanych dotychczas przez Ministerstwo Środowiska w kwestii odorów oraz projektu ustawy w wersji z dnia 5 maja 2021 r. o minimalnej odległości dla planowanego przedsięwzięcia sektora rolnictwa, którego funkcjonowanie może wiązać się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej. Wskazano również na regulacje ustawowe pośrednio dotyczące ograniczania uciążliwości zapachowych. Do przeprowadzenia analizy zastosowano dogmatycznoprawną metodę badawczą.

Słowa kluczowe: jakość powietrza, emisje, zanieczyszczenia, odory, uciążliwości zapachowe

LEGAL REGULATIONS RELATED TO ODOUR NUISANCE (CURRENT STATE OF THE LAW AND PROPOSED CHANGES)

Abstract. Odour nuisance is a subjective state of discomfort experienced by an individual at the physical and psychological level, caused by the smell of a substance occurring in the air. As emphasized in scholarly literature, odour nuisance is one of the most common cause of complaints submitted to organs of Environmental Protection Inspectorate. Nevertheless, for the time being there is no legal act under Polish law and in the EU legal system that would comprehensively regulate issues related to combatting odour nuisance. The paper attempts at analysing legal acts concerning the discussed issues that have so far been issued by the Ministry of the Environment, as well as the bill of the statute on minimal distance applicable to a planned undertaking within agricultural sector whose operation may involve a risk of odour nuisance, as it stood on 5 May 2021. The paper also indicates statutory regulations that indirectly relate to restrictions on odour nuisance. The dogmatic legal research method was used to carry out the analysis.

Keywords: quality of the air, emissions, pollution, smells, odour nuisance

* Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wydział Prawa i Ekonomii, Katedra Prawa Administracyjnego, afolgier@ukw.edu.pl

1. WSTĘP

Według art. 1 projektu ustawy o minimalnej odległości dla planowanego przedsięwzięcia sektora rolnictwa, którego funkcjonowanie może wiązać się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej (wersja z dnia 5 maja 2021 r.), uciążliwość zapachowa to stan dyskomfortu, subiektywnie odczuwany przez człowieka w sferze fizycznej i psychicznej, spowodowany zapachem substancji występującej w powietrzu.

Zbadanie uciążliwości odorowych nie jest zadaniem łatwym, co wynika m.in. ze złożonego składu chemicznego odorów, nieregularnego charakteru emisji oraz konkretnych warunków terenowych i atmosferycznych, a także indywidualnego poziomu tolerancji poszczególnych osób na odory (Rząsa 2019, 47). Niemniej, jak orzekł WSA w Krakowie, w precedensowym wyroku z dnia 30 czerwca 2016 r. (SA/Kr 407/16, LEX nr 20851700), organy wydające decyzje środowiskowe mają obowiązek zbadać kwestię uciążliwości odorowych. Sąd wskazał, iż „stwierdzenie zawarte w zaskarżonej decyzji o tym, że zapachy nie są mierzalne, nie jest prawdziwe”. Sąd przytacza konkretną metodę pomiaru odoru w powietrzu, a mianowicie „naukę zwaną olfaktometrią”.

W piśmiennictwie wskazuje się, że oddziaływania odorowe mogą szkodzić ludziom. W społecznościach narażonych na emisje odorów skutki zdrowotne ich wpływu mogą nie być od razu widoczne, ale przy długotrwałym oddziaływaniu może dochodzić do stanów chorobowych lub ułomności fizycznych bądź psychicznych. Ponadto długotrwałe narażenie na emanacje związków zapachowych może wywoływać niepożądane reakcje emocjonalne, tj. niepokój, uczucie dyskomfortu, depresję, a także objawy fizyczne, jak: podrażnienia, bóle głowy, problemy układu oddechowego, nudności, wymioty. Narażenie na oddziaływanie odorów może również prowadzić do psychicznego napięcia i wywoływać takie objawy, jak: bezsenność, brak apetytu i irracjonalne zachowanie (Jachnik 2017, 154–155).

Oczywiście odczucia zapachowe są bardzo często subiektywne.

Takie samo stężenie zapachu może wywołać u różnych odbiorców odmienne wrażenie dyskomfortu z powodu różnej oceny źródła zapachu, wrażliwości oraz stopnia aktywności. Odbieranie bodźców zapachowych związane jest także z innymi czynnikami. Wpływ na ocenę zapachu ma również długość snu, zmęczenie, czas pracy w uciążliwym otoczeniu oraz stan środowiska, w tym zwłaszcza zagospodarowanie przestrzenne na obszarze występowania uciążliwości zapachowej, poziom hałasu, wibracje czy poziom zapylenia. (Ministerstwo Środowiska 2016, 6)

Źródłami emisji odorów mogą być:

1) obiekty gospodarki komunalnej obejmujące gospodarkę wodno-ściekową i odpadową w gminach i miastach, np. oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów komunalnych;

- 2) fermy hodowlane drobiu i trzody chlewnej;
- 3) zakłady chemiczne, przemysły np. spożywczy (mięсны, tłuszczowy), celulozowo-papierniczy, paliwowy (Wielgosiński, Zarzycki 2018, 354).

2. REGULACJE PRAWNE POŚREDNIO ODNOSZĄCE SIĘ DO UCIAŻLIWOŚCI ZAPACHOWEJ

Uciążliwość zapachowa jest zagadnieniem, które stwarza problemy legislacyjne praktycznie w większości krajów. Dlatego też w wielu przypadkach nie wypracowano konkretnego ustawodawstwa w tym zakresie, znacznie częściej w Unii Europejskiej pojawia się odniesienie do normy EN 13725:2003+AC:2006: Jakość powietrza – Oznaczanie stężenia zapachowego metodą olfaktometrii dynamicznej. W takim przypadku w miejsce ustawy funkcjonują poradniki lub przewodniki wskazujące na zasady wykonywania analiz dotyczących uciążliwości zapachowej (Woźniak 2014, 4–5).

Grzegorz Rząsa, analizując zagraniczne rozwiązania prawne w zakresie przeciwdziałania uciążliwościom odorowym, wskazuje na kilka ich modeli, które wzajemnie się nie wykluczają, np. maksymalna zawartość substancji odorowych w powietrzu; minimalne odległości, w jakich mogą znajdować się dane instalacje od innych obiektów lub terenów; czy też stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT) w celu zredukowania emisji odorowych. Wskazuje się przy tym, że model maksymalnej zawartości substancji odorowych w powietrzu należy do najczęściej stosowanych, również i polski ustawodawca do tego modelu się odwołał (Rząsa 2019, 48). W odniesieniu do instalacji, których eksploatacja powoduje wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza w art. 222 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2022 r., poz. 2556 ze zm., POŚ) przewidziano, że w razie braku standardów emisyjnych i dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu, ilości gazów lub pyłów dopuszczalnych do wprowadzania do powietrza ustala się na poziomie niepowodującym przekroczeń: a) wartości odniesienia substancji w powietrzu, b) wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu (Rząsa 2019, 53).

Analizę problematyki uciążliwości zapachowej w systemie prawnym należy rozpocząć od przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.). Konstytucja RP nie odnosi się bezpośrednio do kwestii uciążliwości zapachowej, niemniej można ją analizować, uwzględniając wartości, zasady i założenia, na których Konstytucja się opiera. Zgodnie z art. 5 Konstytucji, Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

W kontekście tych elementów uciążliwość zapachowa będzie się wiązać z trzema istotnymi płaszczyznami konstytucyjnymi – ochroną życia i zdrowia człowieka, ochroną własności oraz ze zrównoważonym rozwojem. W pierwszej kolejności to właśnie życie i ochrona zdrowia człowieka są wartościami konstytucyjnie chronionymi. (Ministerstwo Środowiska 2016, 8)

Ustawodawstwo zwykle zawiera również rozwiązania, które pośrednio związane są z problematyką uciążliwości zapachowej i z pewnością mogą przyczynić się do jej ograniczenia. Wskazać wypada chociaż niektóre z nich. I tak np. art. 362 ust. 1 POŚ umożliwia organowi ochrony środowiska, w przypadku gdy podmiot korzystający ze środowiska negatywnie oddziałuje na środowisko, nałożyć w drodze decyzji obowiązek ograniczenia jego oddziaływania na środowisko, a w przypadku pogorszenia stanu środowiska spowodowanego działalnością podmiotu, przywrócenia środowiska do stanu właściwego. Z kolei przepis art. 363 POŚ umożliwia wójtowi (burmistrzowi lub prezydentowi miasta), w drodze decyzji, nakazać osobie fizycznej, której działalność negatywnie oddziałuje na środowisko, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko.

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 7 października 1997 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie (Dz.U. z 2014 r., poz. 81 ze zm.), określa odległości, których zachowanie przy lokalizacji budowli rolniczych (np. zamknięte zbiorniki na płynne odchody zwierzęce, płyty do składowania obornika) ma na celu ograniczenie ich negatywnego oddziaływania na tereny przyległe. Na mocy § 12 rozporządzenia, w celu ograniczenia emisji substancji odorotwórczych, toksycznych oraz zapylenia pomiędzy budynkami powodującymi uciążliwości dla otoczenia a budynkami mieszkalnymi wymagane jest zastosowanie pasa zieleni złożonego z roślinności średnio- i wysokopiennej.

W rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2010 r. Nr 16, poz. 87), ustalono wartości odniesienia ze względu na potrzebę ochrony zdrowia dla 167 substancji lub grup substancji, w tym również dla substancji zapachowoczynnych w powietrzu, tj. amoniak (NH_3), dimetyloamina ($\text{C}_2\text{H}_7\text{N}$), merkaptany czy siarkowodór (H_2S).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz.U. z 2014 r., poz. 1169) określa rodzaje instalacji, które powinny spełniać wymagania ochrony środowiska wynikające z najlepszych dostępnych technik (BAT). Wymóg ten dotyczy m.in. zgodnie z pkt 8 załącznika do rozporządzenia, instalacji do chowu lub hodowli drobiu lub świń o liczbie stanowisk większej niż:

- a) 40 000 stanowisk dla drobiu, np. kury, gęsi, strusie;
- b) 2000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg;
- c) 750 stanowisk dla macior.

Podkreślić przy tym należy, że na podstawie art. 180 POŚ, eksploatacja instalacji, która powoduje wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, jest dozwolona po uzyskaniu pozwolenia, jeżeli jest ono wymagane. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia (Dz.U. z 2010 r. Nr 130, poz. 881), określa rodzaje takich instalacji. Są to m.in. zgodnie z pkt 7 załącznika do rozporządzenia instalacje do chowu lub hodowli zwierząt – z wyłączeniem instalacji zaliczonych do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, o których mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r., poz. 1839 ze zm.). I tak np. w myśl § 2 ust. 1 pkt 51 pozwolenia wymagają instalacje do chowu lub hodowli zwierząt w liczbie nie mniejszej niż 210 DJP, przy czym za liczbę DJP przyjmuje się maksymalną możliwą obsadę zwierząt.

Jednocześnie zgodnie z art. 154 ust. 1 POŚ, organ ochrony środowiska może ustalić, w drodze decyzji, wymagania ochrony środowiska dotyczące eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, o ile jest to uzasadnione koniecznością ochrony środowiska. Przesłanką wydania takiej decyzji jest uzasadniona konieczność ochrony środowiska – wymagania takie nie wynikają więc z obowiązującego prawa ochrony środowiska, lecz z wymagań technicznych, przyrodniczych itp., przy czym muszą one zostać przez organ odpowiednio umotywowane w uzasadnieniu decyzji (Bukowski i in., 2013).

3. PRZEBIEG PRAC LEGISLACYJNYCH NAD USTAWĄ O PRZECIWDZIAŁANIU UCIAŹLIWOŚCI ZAPACHOWEJ

W 2011 r. opublikowane zostały założenia z dnia 22 grudnia 2010 r. do projektu ustawy o przeciwdziałaniu uciążliwości zapachowej. Jednak prace legislacyjne dotyczące ustawy odorowej zostały zatrzymane już na etapie konsultacji społecznych, a przedstawione założenia nie przerodziły się nawet we wstępny projekt ustawy. Jak podnosi się w literaturze, rozwiązania zaproponowane w założeniach z 2011 r. stanowiłyby istotny instrument zwalczania uciążliwości zapachowych (Bujny, Maśliński 2018, 154). Chodzi głównie o programy naprawcze i związane z nimi sankcje. Założenia z 2011 r. przewidywały mianowicie stosowanie wobec podmiotów posiadających pozwolenia na wprowadzanie gazów do powietrza lub pozwolenia zintegrowane specjalnych programów naprawczych. „W przypadku, gdy działania zrealizowane w ramach programu naprawczego nie przynosiłyby oczekiwanych efektów, istniałaby możliwość ustalania dla źródła w drodze decyzji administracyjnej wartości dopuszczalnych stężeń dla zidentyfikowanych substancji” (Bujny, Maśliński 2018, 155).

Założenia projektu ustawy były szeroko krytykowane w toku konsultacji społecznych, co wynikało z obawy przez nadmierną ingerencją organów w swobodę przedsiębiorstw, których profil działalności gospodarczej stwarza ryzyko wystąpienia emisji złowonnych (Bujny, Maśliński 2018, 155).

Mimo że założenia projektu ustawy o przeciwdziałaniu uciążliwości zapachowej nie przekształciły się nawet w projekt ustawy, Minister Środowiska zdecydował o wznowieniu prac nad ustawą. Zostały one podzielone na trzy etapy. Pierwszy to opracowanie materiału informacyjno-edukacyjnego w postaci wytycznych technicznych, tj. Kodeksu przeciwdziałania uciążliwości zapachowej. Dokument ten liczący ponad 50 stron został opublikowany we wrześniu 2016 r. Ma on stanowić uzupełnienie istniejących już, a wskazanych wcześniej przepisów prawnych, rozszerzając je o przykłady działań technicznych pozwalających skutecznie ograniczać uciążliwość zapachową, np. poprzez regulację parametrów procesu tj. temperatura, ciśnienie, czy hermetyzację (ograniczenie wydzielania odorów na zewnątrz budynków dzięki zastosowaniu podwójnych drzwi wejściowych i wyjściowych).

Opracowanie kodeksu zawierającego zbiór dobrych praktyk ocenić należy pozytywnie. W literaturze dostrzeżono jednak problem jego stosowania przez organy administracji publicznej w toku prowadzonych postępowań. Mianowicie skoro kodeks nie jest źródłem prawa powszechnie obowiązującego, nie powinien być tym samym podstawą kształtowania praw i obowiązków jednostek (Korzeniowski 2020).

W ramach drugiego etapu prac nad ustawą odorową Ministerstwo Środowiska zleciło przygotowywanie szczegółowej ekspertyzy, która zawiera listę substancji i związków chemicznych będących przyczyną najdotkliwszych uciążliwości zapachowych (Zwoździak 2016). Opracowanie to liczy prawie 200 stron tekstu i niewątpliwie stanowi cenne źródło wiedzy w kontekście planowanych prac legislacyjnych nad problemem uciążliwości zapachowych.

W ramach ekspertyzy przeprowadzono analizę substancji i związków chemicznych potencjalnie uciążliwych zapachowo, pochodzących w szczególności z procesów oczyszczania ścieków, przeróbki i składowania odpadów, produkcji rolnej i przemysłu chemicznego. Sporządzono również listę substancji i związków chemicznych potencjalnie uciążliwych zapachowo, a także wyznaczono jednostki zapachowe oraz wartości dopuszczalnych stężeń w powietrzu substancji i związków chemicznych. Jednocześnie zaproponowano metodyki oceny zapachowej jakości powietrza i oszacowano ich wpływ na sektor finansów oraz konkurencyjność gospodarki, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na obywateli, a także rynek pracy (Korzeniowski 2020).

Przygotowany w Ministerstwie Klimatu i Środowiska projekt ustawy z dnia 5 maja 2021 r. jest tożsamy z projektem ustawy, którym zajmował się rząd z dnia 2 lipca 2019 r. Jednak prace nad projektem z 2019 r. zostały przerwane po kilku miesiącach pod wpływem silnej krytyki hodowców, aż do czasu przyjęcia

w 2020 r. ekspertyzy pn. „Bezpieczne odległości od zabudowań dla przedsięwzięć, których funkcjonowanie wiąże się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej” (Ministerstwo Klimatu i Środowiska 2020) będącej kontynuacją podejmowanych przez Ministerstwo Środowiska (obecnie Ministerstwo Klimatu i Środowiska), prac w zakresie uregulowania zagadnienia uciążliwości zapachowej w Polsce. W ekspertyzie zaproponowano metody wyznaczania bezpiecznych (minimalnych) odległości od zabudowań dla przedsięwzięć, których funkcjonowanie może wiązać się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej.

W 2021 r. prace nad projektem ustawy wznowiono i skierowano go ponownie do uzgodnień międzyresortowych. Jak wynika z projektu ustawy, jako datę wejścia jej w życie wskazano 1 czerwca 2022 r. Niemniej, jak podaje Ministerstwo Klimatu i Środowiska,

w związku z zaistniałą sytuacją geopolityczną na świecie i w kraju, wynikającą bezpośrednio z inwazji Rosji na Ukrainę, która spowodowała ogólnoświatowy kryzys energetyczny i dramatyczny skok inflacji, co przekłada się na wysokie ceny, nie tylko paliw, ale też podstawowych produktów spożywczych, postanowiono przeprowadzić dodatkową ocenę skutków wprowadzenia ww. regulacji. Toczący się za naszą wschodnią granicą konflikt zbrojny zasadniczo wpływa na bezpieczeństwo żywnościowe nie tylko w Polsce, Europie, ale i na całym świecie. Dlatego też zasadnym jest przeprowadzenie dodatkowych analiz i oceny kosztów, które wskażą czy proponowane rozwiązania w projekcie nie będą miały dodatkowych, negatywnych konsekwencji dla obywateli.

Stąd planowany termin przyjęcia projektu przez Radę Ministrów został wyznaczony na IV kwartał 2022 r.

Projekt ustawy nie jest obszernym dokumentem, zawiera jedynie 12 artykułów i odnosi się przede wszystkim do sektora rolnictwa. W art. 1 sformułowano podstawowy cel tej regulacji. Jest nim określenie minimalnej odległości dla planowanego przedsięwzięcia sektora rolnictwa, którego funkcjonowanie może wiązać się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej. Według projektu ustawy minimalna odległość ma oznaczać odcinek dzielący odpowiednie usytuowanie przedsięwzięcia od pozostałych terenów, w sposób zapewniający wysoki poziom ochrony zdrowia i życia ludzi oraz środowiska, ze względu na ryzyko powstawania uciążliwości zapachowej.

„Planowanym przedsięwzięciem” jest budowa, przebudowa lub zmiana sposobu użytkowania obiektu budowlanego, w którym będą lub są prowadzone chów lub hodowla zwierząt, w stosunku do którego jest wymagane uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach:

- 1) w liczbie nie mniejszej niż 210 DJP;
- 2) w liczbie mniejszej niż 210 DJP, jeżeli w odległości do 210 m od tego przedsięwzięcia:
 - a) zlokalizowane jest inne przedsięwzięcie, stanowiące chów lub hodowlę zwierząt w ilości nie mniejszej niż 40 DJP lub

b) planowane jest przedsięwzięcie stanowiące chów lub hodowlę zwierząt w ilości nie mniejszej niż 40 DJP, a łączna liczba DJP dla tych przedsięwzięć osiągnie wartość nie mniejszą niż 210 DJP.

Zgodnie z podstawową zasadą wyrażoną w art. 3 ust. 1 projektu ustawy, planowane przedsięwzięcie powinno być sytuowane w minimalnej odległości od budynków mieszkalnych albo budynków o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa, budynków użyteczności publicznej, szpitali, gospodarstw agroturystycznych, granic uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej, parków narodowych i ich otulin. Minimalna odległość ma być wyznaczana w następujący sposób:

1) dla chowu lub hodowli zwierząt w liczbie nie mniejszej niż 210 DJP i nie większej niż 500 DJP minimalna odległość = DJP [m];

2) dla chowu lub hodowli zwierząt w liczbie większej niż 500 DJP minimalna odległość = 500 [m].

Warto odnotować, że odległości zaproponowane w projekcie ustawy znajdują się poniżej średnich odległości obowiązujących w innych krajach.

W szczególności, z dokonanego w 2001 r. przez Agencję Ochrony Środowiska przeglądu regulacji i zaleceń dotyczących minimalnych odległości między chlewniami a terenami mieszkalnymi wynika, że wartości te w przybliżeniu wahały się od kilkuset w Holandii do 3600 metrów w Stanach Zjednoczonych. Dokumenty te nie mają oczywiście charakteru wiążącego. (wyrok WSA w Warszawie z dnia 9 września 2020 r., IV SA/Wa 2720/19, LEX nr 3067921)

Projekt ustawy dopuszcza lokalizację planowanego przedsięwzięcia w odległości mniejszej niż minimalna odległość od budynków mieszkalnych albo budynków o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa lub gospodarstw agroturystycznych, pod warunkiem uzyskania zgody właścicieli nieruchomości (Korzeniowski 2020). Wyrażenie zgody ma następować w formie aktu notarialnego z wpisem do księgi wieczystej (art. 7 ust. 5). Jak można zakładać, wpis ten byłby dokonywany w dziale III księgi wieczystej (Fras i in. 2021).

Zgodnie z art. 5 projektu ustawy minimalną odległość będą miały obowiązek uwzględniać organy administracji publicznej przy wydawaniu decyzji, uchwalaniu aktów prawa miejscowego czy aktów planowania.

4. ZAKOŃCZENIE

W polskim systemie prawnym nie istnieje kompleksowa regulacja ustawowa odnosząca się do sposobów zapobiegania uciążliwościom zapachowym, a tym samym na poziomie ustawowym nie istnieją obiektywne standardy uciążliwości zapachowych dla nieruchomości sąsiednich (Haładyj 2022).

Projekt ustawy o przeciwdziałaniu uciążliwości zapachowej (wersja z dnia 5 maja 2021 r.) określający minimalną odległość dla planowanego przedsięwzięcia,

którego funkcjonowanie może wiązać się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej, dotyczy wyłącznie rolnictwa. Rolnictwo oczywiście wywiera duży wpływ na kształtowanie środowiska przyrodniczego i przy nieprawidłowym prowadzeniu produkcji rolnej może powodować poważne obciążenie dla środowiska. Ponadto sektor ten jest jednym z głównych źródeł emisji substancji złośliwych, takich jak: amoniak, merkaptany czy siarkowodór. Związki te powstają głównie podczas procesów trawiennych zwierząt hodowlanych. Źródłami emisji substancji zapachowoczynnych są fermy zwierząt, składowanie odchodów w postaci stałej lub ciekłej i stosowanie ich jako nawozów. Zauważyć też trzeba, że zaproponowane w projekcie ustawy minimalne odległości usytuowania nowych instalacji chowu i hodowli zwierząt znajdują się poniżej średnich odległości obowiązujących w innych krajach, gdzie wartości te wahają się od kilkuset do 3600 m.

Sam kierunek zmierzający do ustawowego uregulowania materii zapobiegania uciążliwości zapachowej należy ocenić jako pozytywny. Niemniej nie można tracić z pola widzenia innych źródeł uciążliwości zapachowych, takich jak: oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów komunalnych, zakłady chemiczne czy chociażby przemysł spożywczy (mięśny, tłuszczowy). Zatem pożądana byłaby regulacja kompleksowa obejmująca również pozostałe sektory.

Na chwilę obecną trudno jest ocenić, czy prezentowane regulacje pozwolą skutecznie ochronić społeczności lokalne przed negatywnymi skutkami odorów, czy faktycznie pozwolą ograniczyć emisje odorowe.

BIBLIOGRAFIA

- Bujny, Jędrzej. Maśliński, Mikołaj. 2018. „Zwalczanie uciążliwości zapachowych w świetle aktualnie obowiązujących przepisów prawnych”. *Finanse Komunalne* 1–2: 23–40.
- Bukowski, Zbigniew. Czech, Katarzyna Ewa. Karpus, Karolina. Rakoczy, Bartosz. 2013. *Prawo ochrony środowiska. Komentarz*, LexisNexis.
- Fras, Mariusz (Red.). Habdas, Magdalena (Red.). Kaźmierczak, Aneta. Klat-Gorska, Elżbieta. Koziół, Agata. Kucia, Bartosz. Kuropatwiński, Jarosław. Przyniczka, Bartłomiej. Romanow, Szymon. Szadkowski, Karol. 2021. *Ustawa o księgach wieczystych i hipotece. Komentarz*. WKP.
- Garlicki, Leszek (Red.). Zubik, Marek (Red.). 2016. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*. Tom I. Wyd. II. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe.
- Haładyj, Anna. 2022. *Szczegółowe wymagania dla magazynowania odpadów. Komentarz*. LEX.
- Jachnik, Eliza. 2017. „Prawne aspekty ochrony zapachowej jakości powietrza”. *Przegląd Prawa Rolnego* 1: 149–163.
- Korzeniowski, Piotr. 2020. *Pozwolenie emisyjne w prawie ochrony środowiska*. WKP.
- Ministerstwo Klimatu i Środowiska. 2020. *Bezpieczne odległości od zabudowań dla przedsięwzięć, których funkcjonowanie wiąże się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej*. Warszawa. <https://www.gov.pl/web/klimat/uciazliwosc-zapachowa> (dostęp: 2.10.2022).
- Ministerstwo Środowiska, Departament Ochrony Powietrza i Klimatu. 2016. *Kodeks przeciwdziałania uciążliwości zapachowej z dnia 05 września 2016 r.* https://www.mos.gov.pl/fileadmin/user_upload/mos/srodowisko/zwoznik_skan-28092016114631.pdf (dostęp: 12.09.2022).

- Rząsa, Grzegorz. 2019. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jako prawny środek ochrony przed uciążliwościami odorowymi – wybrane zagadnienia. *Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego* 1: 45–61.
- Wielgosiński, Grzegorz. Roman Zarzycki. 2018. *Technologie i procesy ochrony powietrza*. Warszawa. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Woźniak, Leszek. 2014. „Regulacje prawne dotyczące przeciwdziałania uciążliwościom zapachowym (odorum) w wybranych krajach Unii Europejskiej wraz z komentarzem na temat konsekwencji społecznych i ekonomicznych (gospodarczych) ich wprowadzenia”. *Opinie i Ekspertyzy*. Biuro Analiz Sejmowych: 3–21.
- Zwoździak, Jerzy. Kierownik tematu. 2016. *Ekspertyza przygotowana na zlecenie Ministerstwa Środowiska ze środków NFOŚiGW. Lista substancji i związków chemicznych, które są przyczyną uciążliwości zapachowej*. (niepublikowane)

Akty prawne

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.).
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2021 r., poz. 1973 ze zm.).
- Rozporządzenie z dnia 7 października 1997 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie (Dz.U. z 2014 r., poz. 81 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2010 r. Nr 16, poz. 87).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia (Dz.U. z 2010 r. Nr 130, poz. 881).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz.U. z 2014 r., poz. 1169).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r., poz. 1839 ze zm.).

Pozostałe akty

- Założenia z dnia 22 grudnia 2010 r. do projektu ustawy o przeciwdziałaniu uciążliwości zapachowej. <https://wentylacja.com.pl/att/article/zalozenia-do-projektu-ustawy-o-przeciwdzialaniu-uciazliwosci-zapachowejpdf-3739.pdf> (dostęp: 30.09.2022).
- Projekt ustawy o minimalnej odległości dla planowanego przedsięwzięcia sektora rolnictwa (wersja z dnia 5 maja 2021 r.). <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-minimalnej-odleglosci-dla-planowanego-przedswiezecia-sektora-rolnictwa-ktorego-funkcjonowanie-moze-wiazac-sie-z-ryzykiem-powstawania-uciazliwosci-zapachowej2> (dostęp: 30.09.2022).

Orzecznictwo

- Wyrok NSA z dnia 14 marca 2018 r., II OSK 1281/16.
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 30 czerwca 2016 r., SA/Kr 407/16, LEX nr 20851700.
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 9 września 2020 r., IV SA/Wa 2720/19, LEX nr 3067921.